

magazine met de **Focus op Vakmanschap**

F[O]CUS VAKMAN SCHAP

2023

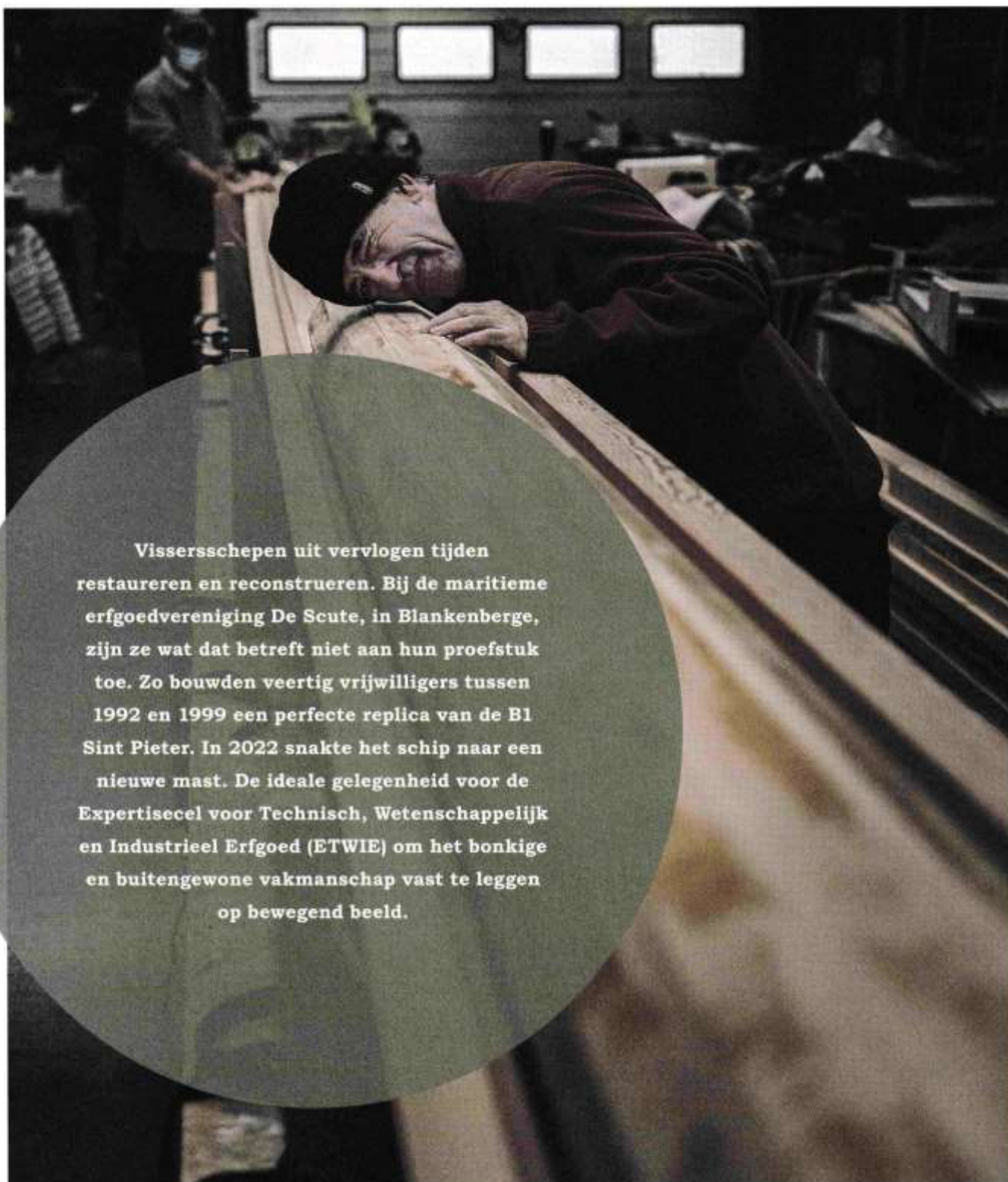
BOEKRIJK

ERFGOED IN ZICHT!

**ETWIE MAAKT FILM OVER
MEESTERLIJKE MASTENBOUWERS**

M/S TINEBWAERS

Vissersschepen uit vervlogen tijden restaureren en reconstrueren. Bij de maritieme erfgoedvereniging De Scute, in Blankenberge, zijn ze wat dat betreft niet aan hun proefstuk toe. Zo bouwden veertig vrijwilligers tussen 1992 en 1999 een perfecte replica van de B1 Sint Pieter. In 2022 snakte het schip naar een nieuwe mast. De ideale gelegenheid voor de Expertisecel voor Technisch, Wetenschappelijk en Industrieel Erfgoed (ETWIE) om het bonkige en buitengewone vakmanschap vast te leggen op bewegend beeld.

Een mast bouwen voor een historisch zeilschip. Niet meteen een alledaagse bezigheid. Maar voor de enthousiastelingen van vzw De Scute is geen zee te diep. Gedreven door hun liefde voor zowel maritiem erfgoed uit het vissersverleden als scheepsbouwtechnieken, kozen ze voor een gelamineerde mast: dat is een mast die wordt samengesteld met op maat gemaakte balken die met elkaar worden verlijmd tot één oersterk geheel. "Het gaat om een nieuwere techniek, een mooi bewijs dat immaterieel erfgoed en vakmanschap mee evolueren met de maatschappij", klinkt het bij De Scute. "Ook voor ons was dit trouwens nog onbekend terrein." Naast de constructie zelf bepalen de houtsoort, de zaagmethode, het droogproces en de afwerking mee het finale resultaat. Kortom: vakmanschap in elke vezel, van binnenmast tot en met mastvoet. En zó specifiek dat ETWIE meteen van wal stak om dit stukje waardevol erfgoed audiovisueel te portretteren.

"Vanuit het Industriemuseum in Gent verzamelen, stimuleren en ondersteunen wij particulieren en professionals die zorg dragen voor technisch, wetenschappelijk en industrieel erfgoed", vertelt kennismedewerker Lieselot Cornelis over de werking van ETWIE. "Met een film over het verhaal van de mast wilden we een methodologie testen om immaterieel erfgoed te documenteren. Wat werkt en wat niet? Wie kan zo'n project trekken? En wat zijn de uitdagingen? Met onze bevindingen konden we andere erfgoedgemeenschappen gericht op gang zetten bij het concretiseren en professionaliseren van hun documentatieopdrachten. Algemeener moest de montage een goed beeld geven van het constructieproces van de mast en zowel de neu-

trale als de door erfgoed geïnspireerde kijker onderdompelen in de passie van de vrijwilligers bij De Scute."

Verdiepen in de materie

ETWIE verbond daarmee zijn lot aan dat van de West-Vlaamse bootbouwers. "Ons video-experiment kon enkel slagen als het mastproject succesvol werd afgerond", stelt Lieselot. "Dat was best spannend. Het is een technische uitdaging waarbij je uiterst nauwkeurig moet werken. Een half millimetertje afwijking aan de basis van de mast maakt op een afstand van ongeveer dertien meter een fout van één centimeter. Gelukkig kon de vzw rekenen op de hulp van ervaren scheepsbouwer Jan Vandamme. Toch was het bang afwachten tot de plaatsing op het schip en de eerste testvaart. Gaat de mast het houden of knapt hij? Gelukkig gebeurde dat niet. Dat zou niet alleen zonde geweest zijn van al ons werk, maar ook van het filmen en het intensieve studietraject vooraf."

Lijmen en klikken

Om elke fase duidelijk te documenteren moest ETWIE regelmatig alle zeilen bijzetten. "Bepaalde werken waren afhankelijk van weersomstandigheden, technieken of leveringen. Dan was het schipperen om een tijdstip te prikken of soms net heel snel schakelen. Zoals bij de samenstelling van de buitenmast. Als de lijm zou uitdrogen, pakte hij niet meer op het hout. Dat gaf wel wat stress. Voor de binnenmast moest er dan weer extra lijmoppervlakte gecreëerd worden. De onderdelen moesten daarom, heel precies, onder een schuine hoek worden ingekort. Maar als al die stoere teamleden dan plots een visserslied aanheffen, zit je meteen in de juiste sfeer. De samenwerking verliep heel aangenaam. Temeer omdat alle afspraken duidelijk op papier stonden. Meteen mijn belangrijkste tip: bouw een vertrouwensband op met de erfgoedgemeenschap. Als het klikt krijg je zoveel meer voor mekaar."

boegbeeld voor borgers

Geïnspireerd door de indrukwekkende houten tweemaster, loodste Lieselot haar team naar een dubbele montage: één over de bouwtechniek van een gelamineerde mast, de andere over de gedrevenheid en het vakmanschap van de vrijwilligers. "Met dit geslaagde experiment zetten we samen met andere erfgoedactoren koers naar soortgelijke initiatieven om vakmanschap en ambacht te borgen. Het lijkt allemaal zo simpel, maar niets is minder waar. Aan een stevig, mooi en werkbaar resultaat gaat ontzettend veel denken doewerk vooraf." En het bijzonderste is ongetwijfeld het samenhorigheidsgevoel. "De samenstelling van de mast gebeurde op één dag door maar liefst twintig vrijwilligers, net in de periode van coronaversoepelingen", verduidelijkt men bij De Scute. "Alsof iedereen dit moment had uitgekozen om uit zijn veilige cocon te komen. Je kunt je wel voorstellen wat voor hartelijk weerzien dat werd! Ook de plaatsing van de mast op de Blankenbergse schuit zorgde voor een bijzonder moment: de bekroning op een prachtig project dat we samen hadden gerealiseerd."